

INSTYTUT JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W AMERYCE

POŚWIĘCONY BADANIU NAJNOWSZEJ HISTORJI POLSKI

289 Fourth Avenue — New York 10, N. Y. — GRamercy 5-6766

ROK XIV, N 1, BIULETYN INFORMACYJNY

LUTY, 1957

SPRAWOZDANIE INSTYTUTU ZA ROK 1956

I. WSTĘP

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce jest organizacją naukowo-badawczą. Powstał on celem ujawniania i głoszenia prawdy o Polsce z okresu jej najnowszej historii. Prawdy tej, opartej na źródłach naukowych, poszukują historycy, instytucje naukowe, ośrodki kształtujące politykę oraz—informacyjne.

Instytut podjął się zadania przedstawiania rzeczywistości polskiej w świetle sprawdzonych naukowo faktów — i to jest jego bronią w zwalczaniu fałszywych i tendencyjnych napaści na Polskę. Fałsze, rozsiewane przez obcych agentów, albo też przez naiwnych pseudouczonych, — jeśli nie są prostowane — utrwalają wśród szerokiego ogółu niesprawiedliwą i głęboko krzywdzącą opinię o Polsce. Musimy więc być stale w pogotowiu do zorganizowanej walki o prawdę o Polsce. Walkę tę prowadzić musimy, a zwłaszcza tutaj, na wolnej ziemi amerykańskiej — największej potędze świata — bo kraj nasz, okupowany i sowietyzowany terrorem, walki tej podjąć nie jest w stanie.

Do walki tej powołany jest Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, wskrzeszony w New Yorku w 1943-im roku. Istnienie Instytutu nabiera z każdym rokiem coraz większego znaczenia. Obecnie, nietylko my, polacy oraz nasi przyjaciele, ale nawet i obcy rozumieją coraz jaśniej, że to, co się propaguje w Polsce i wszędzie w sferze wpływów Sowietów, jak również i na Zachodzie, jest celowym i zbrodniczym fałszowaniem wielkiej i chlubnej przeszłości Polski; szargając dobre imię narodu polskiego, walczącego od wieków w obronie wolności i stojącego na straży kultury zachodnio-europejskiej.

Zadaniem Instytutu w tej koniecznej walce o prawdę o Polsce, jest metodyczne zbieranie, zabezpieczanie i badanie dokumentów archiwalnych, dotyczących najnowszej historii Polski, popieranie prac naukowych, opartych na tych źródłach, oraz publikacja i rozpowszechnianie tych wydawnictw w jaknajwiększym zasięgu, wreszcie — informowanie społeczeństwa przez wykłady, pokazy, prasę i t. p.

Niniejsze sprawozdanie jest ogólnym zestawieniem dokonanych prac, wysiłków i zamierzeń w ubiegłym 1956-ym roku, stanowiącym początek dalszej, wzmoczonej działalności Instytutu.

II. ZBIORY ARCHIWALNO—BIBLIOTECZNE

Gromadzone w ciągu 14-u lat istnienia Instytutu, zbiory te zawierają przeszło 100,000 dokumentów i posiadają ogromną wartość historyczną. Dotyczą one następujących działów: Powstanie 1863 roku; Ruchy rewolucyjne 1905-1908; Organizacje niepodległościowe i polityczne przed i w czasie 1-ej Wojny Światowej; Legjony Polskie; Polska Organizacja Wojskowa (P. O.W.); Odrodzenie Rzeczypospolitej Polskiej i wojna z Rosją Sowiecką (1918-1920); Odzyskanie Śląska i Pomorza; polityka, rząd i wojsko w Polsce Odrodzonej; Druga Wojna Światowa; Armja Podziemna i polskie przedstawicielstwa polityki, rządu i Polskich Sił Zbrojnych na emigracji; Archiwum prasy polskiej z okresu II-ej Wojny Światowej z 41 krajów i zawierające 53,000 numerów; Biblioteka licząca przeszło 4,500 książek.

Zbiory te, rozlokowane dawniej w różnych, odległych od Instytutu i nieodpowiednich składach, zostały w swej najbardziej wartościowej części scalone i ciasno ulokowane w trzech pokojach lokalu Instytutu, staraniem i ofiarną pracą Sekretarza Instytutu p. **Jana Kowalskiego**.

Pan Jerzy Braynack ofiarował Instytutowi komplet nowych półek stalowych dla rozmieszczenia zbiorów.

Dalsze scalanie i katalogowanie zbiorów wymaga wielokrotnie powiększonego lokalu Instytutu.

W zbiorach archiwalnych znajduje się autentyczny film z okresu walk nad odrodzeniem Polski. Zostały już zrobione przygotowania do pokazywania tego filmu polskiej publiczności. Części tego filmu pokazane były na telewizji CBS-TV, Ch. 2, dnia 6 stycznia 1957 r. staraniem p. **Leszka Pawłowicza**, który zajął się wprowadzaniem do programów telewizyjnych działów z zakresu kultury i historii Polski.

Ważną pomocą do pracy naukowej w Instytucie jest biblijografia książek, broszur i perjodyków w różnych językach, dotyczących się spraw polskich, a które można znaleźć w w bibliotekach w Ameryce i w Europie. Biblijografia ta zawiera przeszło 15,000 tytułów. Ostatnio rozpoczęto prace nad kontynuacją i uzupełnieniem tej biblijografii.

Ze zbiorów archiwalno—bibliotecznych oraz z biblijografii korzystają uczeni i studenci, pracujący nad tematami polskimi. **Odbywać się to jednak może tylko w ograniczonym zakresie, ze względu na ciasnotę lokalu.**

Ostatnio sprowadzone ze składów dokumenty, dotyczące się Powstań Górno—Śląskich, Udziału Polaków w I-ej Wojnie Światowej i Polskiej Organizacji Wojskowej, wzbudziły wielkie zainteresowanie wśród pracowników naukowych.

Zaczęły już nadchodzić relacje historyczne od osób, które brały udział w pracach i walkach nad odrodzeniem Polski. Instytut zabiega o zbieranie tych relacji jako niezmiernie ważnych przyczynków historycznych. **P. Aleksander Dubiński** z Chicago, jako jeden z pierwszych, nadesłał niezmiernie ciekawe relacje z okresu walk o Niepodległość.

Rozpoczęte zostały starania o uzyskanie fotostatów dokumentów z archiwum rządowego w Japonji, dotyczących pobytu i konferencji Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego w Tokio, w zaraniu wojny rosyjsko-japońskiej.

III. WYDAWNICTWA, PRACE NAUKOWE, ODCZYTY I POKAZY.

Opracowywanie i publikowanie dzieł historycznych oraz analiza dokumentów, znajdujących się w zbiorach, jest pracą, która zalega i musi być dokonana. Program ten powinien być stopniowo realizowany.

1. Staraniem, przy poparciu lub subwencji Instytutu zostały ostatnio wydane i będą wkrótce dostarczone subskrybentom i sprzedawcom następujące książki:

a) **Pobóg—Malinowski Władysław**: "Najnowsza Historia Polityczna Polski, 1864-1945" tom II-gi. Książka o bardzo dobrej recenzji prasy polskiej. Według oświadczeń autora, tom ten rozrósł się w pracy z zapowiedzianych 350 do 900 stron druku i został wydany w dwóch częściach. Autor, przepraszając subskrybentów za długą zwłokę w wydaniu II-go tomu, ma nadzieję, że cierpliwość ich będzie wynagrodzona prawie trzykrotnie większą objętością dzieła, za bardzo małą i dobrowolną dopłatą \$3.00.

b) **Komarnicki Tytus**: "Rebirth of the Polish Republic" — podstawowe i źródłowe dzieło historyczne o Polsce Odrodzonej, o bardzo dobrej, światowej recenzji prasowej, oczekiwane jest jako podręcznik naukowy przez profesorów uniwersytetów, studentów oraz przez społeczeństwo.

2. Instytut czyni starania o wydanie gotowych już do druku II-go i III-go tomu dzieła **Jędrzejewicza Wacława**: "Poland in the British Parliament", książki, której tom I-y został wydany przez Instytut przed kilkoma laty. Wszelkie starania są skierowane dla pozyskania osób czy też instytucji, przyznających subwencje czy też zaliczki, które byłyby zwrócone przez subskrybcje i sprzedaż książki.

3. Rozpoczęto analizę i przygotowywanie pewnych grup archiwalnych, zdążając do udostępnienia dokumentów historycznych dla zgłaszających się do Instytutu pracowników naukowych. Dotyczy to następujących działów:

a) Powstanie Styczniowe 1863 roku. Dokumenty gen. **Platonowa**, ówczesnego ministra rosyjskiego do spraw polskich, obrazujące to powstanie od strony rosyjskiej.

b) Powstania Górno—Śląskie. Dokumenty nie użytkowane dotąd przez historyków.

c) Udział Polaków w I-ej Wojnie Światowej. Kompletna dokumentacja historyczna, zebrana i przygotowana przez ś. p. gen. **Juljana Stachewicza**.

4. Odczyty historyczne i pokazy zbiorów: W roku ubiegłym, staraniem Instytutu, odbył się dn. 12 maja interesujący odczyt prof. **M. Dziewanowskiego**, pod tytułem: "Rozwiązanie i rehabilitacja Komunistycznej Partji Polski", oraz dwa pokazy "białych kruków" Instytutu w dniach II-go listopada i 3-go grudnia. Projektowany cykl odczytów tegorocznych rozpoczął p. prof. Dr. **Oskar Halecki** w dniu 9 stycznia, odczytem pod tytułem: "Koncepcje federacyjne w Polsce Odrodzonej, w świetle współczesnych wydarzeń". Odczyt ten wzbudził wielkie zainteresowanie u słuchaczy i odbił się szerokim echem w prasie.

5. Pan **Płk. Roman Michałowski**, profesor New York University, został powołany przez Radę Instytutu na delegata do nawiązania łączności z amerykańskimi instytucjami i fundacjami naukowo-historycznymi.

6. Pan Prof. Dr. **Oskar Halecki**, na zaproszenie Rady Instytutu, przyjął przewodnictwo sekcji naukowo—doradczej Instytutu. Do sekcji tej zostali zaproszeni panowie profesorowie: **A. Coleman**, **M. Dziewanowski**, **L. Krzyżanowski**, **E. Kusielewicz**, **W. Lednicki**, **Z. Nagórski**, **K. Simonowicz**, **B. Szczęśniak**, **M. Sokolnicki**, wszyscy, jako członkowie—korespondenci Instytutu.

IV. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNO—ADMINISTRACYJNA

Prace w tym dziale skierowane były na reorganizację i usprawnienie administracyjne Instytutu. Dotyczyło to następujących spraw:

1. Przyznanie pełnych praw członkowskich dla członków — przyjaciół (płacących \$12. — rocznie), co znaczenie rozszerza i wzmacnia podstawę członkowską, na której opiera się Instytut.

2. Uzyskanie praw "Incorporated", według których Instytut posiada teraz prawo organizowania archiwów, bibliotek, studjów, publikacji, odczytów, pokazów, oraz—prawo do otrzymywania spadków, zapisów i t. p. Otrzymanie tych praw Instytut zawdzięcza staraniom p. mec. J. Kanarka.

3. Zwiększenie prac Rady. Odbyto osiem posiedzeń Rady, na których przedyskutowano oraz wdrożono przez dyrekcję uaktywnienie następujących działań:

a) Wzmożenie werbunku nowych członków z podkreśleniem konieczności pozyskania dla współpracy z Instytutem pracowników naukowych oraz młodej generacji.

b) Zainicjowanie nowych sekcji, jak: archiwalna, doradczo—naukowa, i—młodej generacji, co jest ważne dla rozwoju Instytutu.

c) Wydawanie kwartalnych komunikatów dla członków, przyjaciół i prasy, celem stałego informowania społeczeństwa o działalności Instytutu.

d) Delegacje na zjazdy, zebrania i konferencje pokrewnych instytucji dla utrzymywania kontaktów i współpracy.

e) Stworzenie podziału funduszy na: administracyjny, archiwum, publikacji oraz siedziby Instytutu.

f) Zaprojektowanie akcji zbierania funduszy na siedzibę Instytutu ponieważ zbiory, studja, wykłady i administracja wymagają wielokrotnie zwiększonego pomieszczenia.

g) Nasilenie prac sekretarjatu. Wysłano: 2,000 listów, 900 prospektów na książki, 800 zaproszeń na wykłady i pokazy, 400 komunikatów, 100 wezwań o składanie relacji historycznych.

V. OGÓLNE ZESTAWIENIE FINANSOWE

WPLYWY:

Saldo bankowe na 31.XII.1955	\$ 877.01
Składki członkowskie	1,409.25
Donacje	1,004.00
Zaliczki na wydawnictwa i subskrypcje	958.00
Sprzedaz książek i różne	360.00
Razem	\$4,609.01

WYDATKI:

Administracja	\$ 1,312.91
Archiwum i biblioteka	867.12
Fundusz wydawniczy, studja i t. p.	816.75
Różne	365.61
Saldo bankowe na 31.XII.1956	1,246.62
Razem	\$4,609.01

VI. CZŁONKOWIE INSTYTUTU W ROKU 1956

Dawni członkowie, statutowo zwolnieni z opłat ..	9
Dawni członkowie, zalegający w opłatach	21

Dawni członkowie, płacący regularnie	30
Nowi członkowie, przybyli w drugiej połowie 1956.	61

Razem 121 członków

W roku ubiegłym liczba członków wzrosła o 100%, co daje nadzieję na powodzenie akcji zjednywania nowych członków i w następnym — 1957 roku. Jednak, zależeć to będzie głównie od wysiłków czynionych w tym kierunku nie tylko przez Radę, ale i przez wszystkich członków Instytutu.

VII. WYKAZ OFIAR PIENIĘŻNY OD OSÓB, KTÓRYM INSTYTUT ZAWDZIĘCZA EGZYSTENCJĘ I DALSZY ROZWÓJ.

I. DAWNI CZŁONKOWIE:	Dolarów:
A. Beck	\$ 15.00
B. Cylkowski	50.00
T. Daniec	16.00
J. Dodatko	12.00
W. Domaniewski	50.00
R. Dreszer	12.00
W. Frontczak	12.00
H. Korab Janiewicz	100.00
W. Jędrzejewicz	50.00
J. Kanarek	12.00
A. Koc	6.00
H. Kogut	12.00
E. Kleszczyński	24.00
B. Kowalska	15.00
J. Kowalski	12.00
W. Kowalski	12.00
V. Kraus	15.00
A. Kwinciński	12.00
H. Landau	12.00
W. Langrod	21.00
F. Maciszewski	50.00
W. Malewicz	50.00
A. Meleń	12.00
W. Myczek	50.00
H. Nitecki	12.00
K. Popiak	10.00
Z. Protassewicz	25.00
Z. Spotoski	6.00
J. Tretiak	12.00
D. Wandycz	18.75

2. NOWI CZŁONKOWIE:	Dolarów:
K. Bazanowski	\$ 12.00
A. Berli	6.00
K. Bortnowski	12.00
J. Braynack	12.50
T. Bąkowski	12.00
J. Dębski	12.00
T. Dobrzański	6.00
A. Dubiński	25.00
Z. Dzwonkowski	12.00

F. Falencki	50.00
J. Flurens	12.00
J. Gałązka	12.00
M. Gałązka	12.00
H. Gruber	50.00
A. Haupt	12.00
Z. Janczur	12.00
W. Jaworski	12.00
F. Jaźwiński	12.00
T. Jędrzejewicz	6.00
F. Jordan	100.00
J. Karcz	6.00
T. Kasprzycki	6.00
M. Koprowski	15.00
S. Nałęcz-Korzeniowski	12.00
S. Kowalski	12.00
B. Kunc	3.00
S. Kuśnierczyk	12.00
A. Narbutt—Łuczyński	12.00
J. Matecki	12.00
R. Michałowski	12.00
L. Mitkiewicz	6.00
F. Mościcki	10.00
M. Mościcki	6.00
A. Pajączkowski	30.00
L. Pawłowicz	6.00
M. Pilarski	6.00
Z. Podoska	6.00
S. Pomierski	12.00
J. Pułaska	6.00
Z. Rajchman	6.00
S. Rogalski	12.00
W. Saidman	50.00
W. Stachniewicz	12.00
Ks. F. Tyczkowski	12.00
J. Wielebski	12.00

P. Mieczysław Koprowski zadeklarował ze swojego skromnego budżetu składkę w wysokości \$10. — miesięcznie, aby, jak pisze, "spełnić swój obowiązek wobec Kraju."

3. DONACJE NA CELE INSTYTUTU. Dolarów:	
Anonimowo	\$ 75.00
A. K. F. Corp.	50.00
Dwaj Edwardzi (Wieczór Hemara)	120.00
Z. Dzwonkowski	3.00
H. Korab Janiewicz	200.00
S. Januszewska	300.00
S. Kowalski	25.00
B. Kunc (S. P. K., Detroit)	16.00
W. Myczek	10.00
E. Paradziński	25.00
A. Rytel	25.00
Ks. F. Tyczkowski	50.00
J. Wielebski	10.00
J. Wittenberg	40.00
J. Zajączkowski	50.00
Różne	5.00
Razem	\$1,004.00

4. ZALICZKI NA WYDAWNICTWA. Dolarów:	
Delicia Mfg. Co.,	\$ 200.00
J. Kanarek	50.00
E. Kleszczyński	50.00
A. Koc	50.00
W. Kowalski	50.00
I. Nurkiewicz	100.00
R. Rathaus	50.00
M. Rosten	200.00
Razem	\$750.00

VIII. PODZIĘKOWANIE I APEL RADY INSTYTUTU.

Zawdzięczając współpracy tak członków i przyjaciół, jak i społeczeństwa polskiego, Instytut mógł zwiększyć swoją działalność w roku ubiegłym. Serdeczne podziękowania za to wszystkim, którzy się do tego przyczynili. Zamierzony dalszy rozwój pracy, i skuteczność walki Instytutu o prawdę o Polsce, zależy będzie od naszego zbiorowego wysiłku i od wszystkich tych, których zjedna się dla współpracy. W pracach tych przyświecać nam będą szczerne cele i zadania Instytutu.

ZA RADE INSTYTUTU

Generał W. Kowalski
dyrektor

H. Korab—Janiewicz
prezes